

УДК 9(476)
**АСНОЎНЫЯ НАПРАМКІ ПЕРАБУДОВЫ ВУЧЭБНАГА ПРАЦЭСА
Ў БПІ Ў 90-Е ГОДЫ.**

Давідовіч А.В. к.г.н., дацэнт
Беларускі нацыянальны тэхнічны універсітэт

Агульныя прынцыпы перабудовы вышэйшай школы былі сфармуляваны ў праграмным дакуменце «Асноўныя напрамкі перабудовы вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў краіне» які быў апублікаваны ў 1990 годзе. У ім падкрэслівалася, што мэта паскарэння сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны патрабуе павышэння якаснага ўзроўня ўсёй сістэмы народнай адукацыі ў СССР і нашай рэспубліке.

У гэтых умовах узрасталая роля вышэйшай школы, якая павінна была ўплываць на развіццё эканомікі і карэнную перабудову ўсіх старон жыцця [1,с.1].

Зыходзячы з палажэнняў “Асноўных напрамкаў перабудовы...” была распрацавана канцэпцыя рэарганізацыі вучэбнага працэса ў БПІ, па якой інстытут развіваўся ўсе 90-я гады ХХ века.

Цікава разгледзіць гэтую канцэпцыю, якая была апублікавана ў газеце «Савецкі інжэнер» рэктарам БПІ, прафесарам, акадэмікам АН БССР Віктарам Нікалаевічам Чачыным. Многія яе палажэнні вельмі цікавыя і актуальныя для нашага часу.

Рэктар звярнуў увагу чытачоў на важным напрамку перабудовы адукацыйнага працэсу ў інстытуце – сувязі яго з вытворчасцю. Гэта адлюстравалася ў актывізацыі працы факультэтау, і ў першую чаргу выпускаючых кафедраў па цэлевой падрыхтоўцы спецыялістаў па найбольш перспектывным спецыяльнасцям на падставе фінансавання выдаткаў з боку спажыўцоў.

Чачын В.Н. дадаў, што сюды трэба аднесці расшырэнне падрыхтоўкі спецыялістаў па індывідуальным вучэбным планам, якія адлюстроўваюць патрэбаванні канкрэтных спажыўцоў да прафесіяналізму кадраў.

Значным ў гэтым сэнсе лічылася пашырэнне практыкі частковага пераноса вучэбнага працэса на прадпрыемства шляхам стварэння вучэбна-навукова-вытворчых комплексаў, якія ўключалі бы філіялы кафедраў, навуковыя лабараторыі і г.д. [1,с.1]. Гэта, ў сваю чаргу, выклікала бы пашырэнне абмена кадрамі паміж інстытутам і прадпрыемствамі за кошт прыцягнення вопытных працаўнікоў, як на пастаянную працу, так і на падставе сумяшчальніцтва, а таксама прадугледжвалася ўзаемнае павышэнне кваліфікацыі кадраў. Гэта дазволіла бы распрацоўнікам новай

тэхнікі непасрэдна прымаць удзел у фарміраванні спецыялістаў для свайго прадпрыемства і абагаціць тэарэтычнымі ведамі інжэнераў.

Расказаў Віктар Нікалаевіч і аб тым, што як новую распрацоўку, патрэбна разглядаць развіццё практыкі выкарыстання навуковага патэнцыяла і матэрыяльнай базы НТП “Палітэхнік” у падрыхтоўке інжэнерных кадраў, узаімнай ратацыі выкладчыкаў кафедраў для парцы на пасадзе выкладчыкаў і навуковых супрацоўнікаў на курсах павышэння кваліфікацыі [1,с.2].

У 90-ягады БПІ сканцэтраваў сваю ўвагу на адкрыцці новых спецыяльнасцяў [3,с.71]. Падрыхтоўка кадраў па ім павінна была залежыць ад капітальных укладанняў зацікаўленых прадпрыемстваў. А цэлевая падрыхтоўка спецыялістаў з ліку выпускнікоў сярэдніх навучальных устаноў накіраваных на вучэнне ў інстытут па цэлым дагаварам павінна была развівацца па формуле: студэнт-прадпрыемства-вну.

Рэктар БПІ засяродзіў увагу чытачоў “Савецкага інжэнера” на развіцці механізму дагаварных сувязей інстытута з прадпрыемствамі па цэлевой падрыхтоўке спецыялістаў пры якой патрэбна была існаваць сістэма мер па стымуляванню якасных ведаў студэнтаў у час вучобы –устанаўленне надбавак да стыпендыі за кошт сродкаў прадпрыемстваў.

І зараз актуальным застаўся накірунак працы, які быў распрацаваны ў “Асноўных напрамках перабудовы вышэйшай і сярэдняй адукацыі ў краіне”, гэта вывучэнне разам са спажывцом рэальнай патрэбы ў кадрах з мэтай ліквідацыі ізлішкаў супрацоўнікаў.

Цікавым у дакуменце была думка аб распрацоўке разам з прадпрыемствам навукова – абгрунтаваных прынцыпаў атэстацыі маладых спецыялістаў па вынікам працы на месцы размеркавання. Такім чынам існавала бы абратная сувязь вну з прадпрыемствам [2,с.2].

Чачын В.Н. зазначыў у “Савецкім інжэнер”, што сумесная дзейнасць вну, вытворчых прадпрыемстваў па фарміраванню спецыялітаў высокага ўзроўню адчыніла бы магчымасці для выкарыстання ў вучэбных мэтах сучаснага абсталявання і вытворчых плошчаў прадпрыемстваў, стварэнне пры іх структурных падраздзяленняў вну, прыцягненне да падрыхтоўкі інжэнераў галоўных спецыялістаў вытворчасці і навукоўцаў.

Усе гэтыя знаходкі дазволілі бы павысіць прафесійную падрыхтоўку студэнтаў, стварыць умовы для адначаснага працэсу ўнядрэння новага абсталявання, перадавых тэхналогій і падрыхтоўку для іх лепшых кадраў.

Актуальным ў наш час з’яўляецца раздзел дакумента ў якім апавядаецца пра неабходнасць развіцця дэмакратычных прынцыпаў у арганізацыі вучэбнага працэса [1,с.2].

Трэба зазначыць, думка аб тым, што перабудова вучэбнага працэса патрабавала новага падыходу да фарміравання эфектыўных умоў па ўсім

напрамкам дзейнасці БПІ, зазначалася ў вялікай колькасці артыкулаў газеты “Савецкі інжэнер”, надрукаваных у 90-я гады. Гэта была вельмі надзённая задача.

Лічылася, што вучэбна-навукова-даследчай працы разам з арганізацыі вучэбнага працэсу [1,с.2]. Да іх трэба было аднесці, напрыклад, удзел студэнтаў у навукова-даследчай працы разам з выкладчыкамі, прэдастаўленне навучэнцам правоў унясення прапановаў па пытаннях унутрыінстытуцкага жыцця.

“Разам, з пашырэннем правоў студэнтаў, - адзначаў рэктар БПІ Чачын В.Н., - неабходна распрацоўка форм і метадаў стымулявання паспяховага вучобы студэнтаў” [1,с.2]. Усё гэта можа быць забяспечана распрацоўкай і выкарыстаннем рэйцінгавай сістэмы ў ацэнке ведаў навучэнцаў. З улікам высокага рэйцінгу магчыма было б прапанаваць студэнтам праходзіць вытворчую практыку на замежных прадпрыемствах, ці працягнуць вучобу за мяжой.

Кіраўнік БПІ спыніўся ў артыкуле на абавязковым пашырэнні правоў кафедраў і прафесарска-выкладчыцкага састава, памяншэнні колькасці адміністрацыйнага персанала. Сярод гэтых напрамкаў на першае месца ён паставіў вывучэнне лепшых суадносін розных форм адукацыі для будучых спецыялістаў. Выбар метадаў і сродкаў падачы вучэбных матэрыялаў без перабольшвання нагрукі. Выкарыстанне, па рашэнню кафедры, розных форм арганізацыі вучэбных заняткаў па дысцыплінах і выбар сродкаў кантроля ведаў студэнтаў. Расказаў Віктар Нікалаевіч і аб вельмі важнай прапанове для дэканатаў. Ён лічыў, што дэканаты павінны каардынаваць працу метадычных камісій усіх спецыяльнасцей, уплываць на штатную структуру прафесарска-выкладчыцкага складу факультэтаў, вырашаць усе пытанні, якія датычацца вучобы студэнтаў.

Паляпшэнне і перабудова навучальнага працэсу немагчымы без равіцця матэрыяльна-тэхнічнай базы нашага вучылішча. У дакуменце “Канцэпцыя перабудовы навучальнага працэсу ў БПІ” гэтаму напрамку ўдзяляўся цэлы раздзел.

У адпаведнасці з дзяржаўнай стратэгіяй развіцця вышэйшай адукацыі планавалася ўзяць курс на апераджальнае развіццё вучэбна-лабараторнай базы вучылішча ў параўнанні з вытворчасцю, за кошт забеспячэння іх новымі прыборамі, вылічальнай тэхнікай, іншым абсталяваннем і г.д.

“Такая палітыка, - адзначаў рэктар БПІ, - выцякае са склаўшыхся ў апошні час неадпаведнасці матэрыяльна-тэхнічнай базы вучылішча і ўзросшымі патрабаваннямі да прафесійнай падрыхтоўкі інжэнерных кадраў”. У поўнай меры гэта адносіцца і да ўмоў, якія склаліся ў Беларускай палітэхнічнай інстытуце.

У сувязі з гэтым неабходна было вызначыць прыарытэтныя напрамкі працы факультэтаў, кафедраў, іншых спецыялізаваных падраздзяленняў па расшырэнню і ўмацаванню вучэбна-лабараторнай базы, якая дазваляла бы зрабіць на кожнай кафедры ўмовы для набывання студэнтамі навыкаў рэальнай інжэнернай дзейнасці.

Склалася так, што ў пачатку 90-х гадоў у БПІ не хапала дапаможных тэхнічных сродкаў для арганізацыі вучэбнага працэса [4,с.55]. Таму рэктар зазначаў, што трэба было ў кароткі тэрмін прэдугледзіць магчымасць размнажэння вучэбнай дакументацыі. Для гэтага неабходна было закупаць для кафедраў і бібліятэкі мношчыцельна-капіравальную тэхніку. Асаблівая ўвага ў дакуменце ўдзялялася далейшай кампутарызацыі вучэбнага працэсу [3,с.70].

У межах вызначальнай праграмы прэдугледжывалася стварэнне ўмоў для вучобы, працы і адпачынка студэнтаў і супрацоўнікаў вуну. У 90-я гады БПІ веў вялікае будаўніцтва. Завяршалася ўвядзенне ў строй вучэбна-лабараторнага корпуса № 17 прыборабудаўнічага факультэта, СКТБ з вопытнай вытворчасцю і інтэрната для замежных студэнтаў з блокам абслугоўвання [3,с.157]. У перспектыве планавалася правесці рэканструкцыю галоўнага вучэбнага корпуса і санаторыя-прафелакторыя.

Трэба зазначыць, што праца была вызначына складаная ў сувязі з абставінамі, склаўшыміся ў 90-я гады ў краіне. Не ўсё з намечанага ўдалося здзейсніць. Але шмат чаго закранутага ў гэтым дакуменце актуальна для нашага вуну і зараз.

Літаратура

1. Чачин В.Н. Концепция перестройки учебного процесса в Белорусском политехническом институте/В.Н. Чачин// Советский инженер. – 1990. – 26 февраля. - С.2.
2. Ковалев Я. Как перестроить учебный процесс?/ Я.Ковалев// Советский инженер. – 1990 – 1 июня. С.2.
3. История белорусской государственной политехнической академии /К. Баладин [и др.]; под общ. ред. Б.М. Хрусталёва. – Мн.: УП «Технопринт», 2000. – 194с.
4. Белорусский политехнический институт/Л.И. Волохович, Н.С. Воробей [и др.]; под. ред. П.И. Ящерицына. – Мн.: БГУ, 1974. – 142с.